

דף ג.

עין משפט א.

ח"מ סימן א סעיף א

א. בזמן הזה ע' דנים הודאות, הלואות, כתובות, ירושות, מתנות ומזיק ממון חבירו, שהם דבר המצוי, פ' ויש בו חיסרון כיס.

אין דנים דיני קנסות וכן דין חצי נזק דקנסא הוא, אבל חצי נזק צרורות שזה ממון דנים.

ב. דבר שאינו מצוי כגון חבלה של ז' בהמה בחברתה, או מצוי אך אין בו חיסרון כיס כגון תשלומי כפל וארבעה וחמשה וקנסות, אין דנים.

ע. כתוב בתורה "אלה המשפטים" אשר תשים לפניהם ודרשו חז"ל לפני אלהים הכתובים בפרשה דהיינו סמוכים, ואנו היום הדיוטות ע"כ אין דנים בזה"ז מן התורה אלא מכח שליחותם של הראשונים, ואין עושין שליחותם אלא בדבר ששכיח ויש בו חסרון כיס. והוא מגיטין פ"ח ע"ב, וקמא פ"ד ע"ב, וסנהדרין דף ג' ע"א, והודאות והלוואות היינו שמעידים שבפנינו הודה לו, או שמעידין שבפנינו הלואה לו, וה"ה בלא עדים לענין להשביעו שבועת היסט.

ובספר שער המשפט נסתפק אם קבלו עליהם דיינים לדון להם דינים אלו שאין דנים אותם בזמן הזה אי מהני הקבלה, כמו שמהני קיבלו עליהם קרוב או פסול כמובא בסימן כ"ב או שיש לחלק, וסיים וצ"ע לדינא.

ועוד הסתפק אם חייב המזיק בדיני קנסות לצאת י"ש או לא, ועיין בקצות בס"ק ז' דלא חייבו לצאת י"ש, דהדבר תלוי "באשר ירשיעון אלהים". אך בנתיבות בחידושים סי' ל"ח ס"ק ב' משמע דחייב לצאת י"ש, וכתב דאף דלא דנים מהני תפיסה ע"ש.

פ. כל זה בממון דבעינן חיסרון כיס אבל בשאר דברים הכל תלוי במצוי, וע"כ כופין על הגט בזה"ז מדין מצוי. וקבלת גירות כתב הסמ"ע דזה לא שכיח, וא"כ צ"ע איך דנים היום בקבלת גירות, וכתב אולי משום שזה דברים גדולים דנים כמש"כ הר"ן ע"ש, אך היום זה ודאי יותר שכיח ודנים, ועיין ברמב"ן ורשב"א דהעירו וכי אלימי בי"ד היום להתירו בכת ישראל, והודאות והלוואות שאני דהפקר בי"ד הפקר, וגט שאני דכל מקדש אדעתא דרבנן מקדש.

צ. היינו ע"י קרן, אבל בהיזק דשן ורגל מצוי הוא ודנים.

א ג. היזק דאש ובור י"א ק דאין דנים וי"א שדנים.

ק. לדעת הש"ך אין דנים שזה לא מצוי, אבל לדעת הקצות בס"ק ב' דנים בזה"ז גם אש ובור דלא בעינן מומחין בהם, וכמו שכתבו בתוס', ובספר פעמוני זהב להמלאך רפאל אנקאוה כתב להוכיח דלדעת מר"ן השו"ע בסי' תי' סעיף ל"ז דדנים.